

ගල්වයෙදී අපලන

අත්දැකීම

වඩා පහසුවෙන් හා ආර්ථිකයට ඔරොත්තු දෙන වියදම් රටාවකට අනුකූලව ගොවිතැන සඳහා ලබා ගත හැකි වාරි ජල ප්‍රභව සියල්ලම පාහේ අප දැනට මත් ලබා ගෙන අවසන් වෙමින් පවතී. මහවැලි ආදී දැනට කෙටි ගෙන යන ව්‍යාපාර අවසන් වූ පසු ජල සම්පාදනය සඳහා නව ප්‍රභව සෙවීම ඉතා වියදම් අධික කටයුත්තක් වනු නොඅනුමානය. නව ජල ප්‍රභව ආශ්‍රිත කරුණු මෙසේ තිබියදී දැනට පවතින ජල සම්පාදිත කෘෂිකර්මය තුළ එතරම් උසස් ජල භාවිත කාර්යක්ෂමතාවයක් පෙන්වුම් නොකෙරේ. උදාහරණ වශයෙන් වැව් ආශ්‍රිත විශාල වාරිමාර්ග යෝජනා ක්‍රම බොහොමයකට ජල භාවිත කාර්යක්ෂමතාවය තවදුරටත් දියුණු කිරීමට විශාල වශයෙන් ඉඩකඩ ඇති බව අපගේ පර්යේෂණ වලින් හෙළිවී තිබේ.

ඒ නිසා "වාරි ජලය" අද ලංකාවට ද ඇතුළුව ලෝකයේ බොහෝ රටවල කෘෂි කර්මය හමුවේ ඇති ප්‍රධානතම සීමාකාරී යෙදවුම බවට පත්ව ඇත. මේ හේතුවෙන් කාර්යක්ෂම ජල භාවිතය, ප්‍රශස්ථ ආර්ථික ලාභයක් අරමුණු කර ගත් කෘෂිකර්මයක් තුළ වඩාත්ම අවධානයක් යොමු විය යුතු කරුණක්ව පවතී. ජල සම්පත් බිහි කිරීමේ අවධියේ සිට තිබෙන සම්පත් උපරිම ප්‍රයෝජනයක් ගැනීම පිණිස හැසිරවීමේ අවධියට අවකීර්ණව ඇති ශ්‍රී ලංකාවේ කෘෂිකර්මයට මෙය අනියමිතම අදාල වේ.

ස්වාභාවික (හෝ කෘතිම) සම්පත කින් ජලය ලබා ගැනීමට යොදා ඇති ක්‍රම, එතැන් සිට කෘෂිකාර්මික බිම් කර ජලය ප්‍රවාහනය හා එහිදී ජලය බෙදා හැරීමත් යන අවධිවලට ඇතුළත් නොයෙක් අංශයන් ජල පාලනයේ දී සැලකිල්ලට ගත යුතුව ඇත. සාමාන්‍යයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ ජල පාලන අධ්‍යයනයන්හිදී හා ව්‍යාපෘති වලදී වැඩි සැලකිල්ලක් දෙනු ලැබියේ ඉංජිනේරු අංශයට බව නොරහසකි. විශේෂයෙන් සමාජඥය කරුණ ගැන එතරම් එතරම් සැලකිල්ලක් පෙන්වා නැත. එම නිසා කෘෂිකාර්මික ජල භාවිතය

කාර්යක්ෂමව කරවීමේ ප්‍රයත්නයක දී ඊට ප්‍රධාන වශයෙන් බලපෑම් ඇති කරන අංශයන් සියල්ල ගැන අවධානය යොමු කරමින් ඒ සියල්ල ආවරණය වන පරිදි වූ ඒකාබද්ධ (Intergrated) වැඩ පිළිවෙලක ඇති වැදගත්කම අවධාරණය කිරීම අපගේ අදහසයි.

ජලපාලන තීරණ.

ජල සම්පත් සංවර්ධනයට හා පාලනයට අදාල තීරණ විවිධ මට්ටම් වලදී ගනු ලැබේ. මෙම තීරණ, ජල සම්පත් සොයා ගැනීම හා ලබා ගැනීම, අනතුරුව එය උපයෝගී කර ගන්නේ කුමන කාර්යයන් උදෙසා දැයි තීරණය කිරීම, එම කාර්යය කෙරෙහි ස්ථානය දක්වා පවාහනය කිරීම, එහිදී එය ප්‍රයෝජනයට ගනු ලබන්නන් අතර බෙදා හැරීම හා අවසාන වශයෙන් ඒ ඒ පුද්ගලයන් විසින් එය ප්‍රයෝජනයට ගැනීම වැනි අංශ වලට අදාල විය හැක. ගොවිතැන පිහිස වූ ජල පාලනයේ අවසාන අරමණ වශයේ පැලැටියේ ජල අවශ්‍යතාවයට සරිලන සේ නියම වේලාවට නියම ප්‍රමාණයන්ගෙන් වැඩෙන පැලැටියට ජලය සැපයීමයි.

වාරි හා ජලපාලන ගොවිජන සම්බන්ධතා අංශයේ ප්‍රධාන ආචාර්ය සී. එම්. විජේරත්න විසින්

ඇලවේලි සහ වෙනත් නිර්මිතයන්ගේ නඩත්තුවට අදාල තීරණ මෙන්ම වැඩිපුර ජලය ඉවත් කිරීම හෙවත් ජලවහනය වැනි කරුණු මෙන්ම පරිසර සංරක්ෂණයට සම්බන්ධ ජල පාලන තීරණ ද ඉහත සඳහන් කල තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලියට අඩංගු වේ.

ජාතික මට්ටමේ දී සලකා බලනු ලබන තීරණ වලට ජල සම්පත් සංවර්ධනය හා ඊට අදාල යෝජනා ක්‍රමවලට ජල සම්පත් සංවර්ධනය හා ඊට අදාල යෝජනා ක්‍රමවල හැරෝලිය පැතුරුම් වැනි දේ අඩංගු විය හැක. මීට අමතරව දැනට ඇති වාරි මාර්ග පද්ධති පුනරුත්ථාපනය කරනවා ද? නොඑසේ නම් අළුතෙන් සම්පත් සංවර්ධනයක් වඩා වැඩිදායී වේද? යනාදී තීරණ ද වැදගත් වේ.

දැනට ඇති වාරිමාර්ග පද්ධති පුනරුත්ථාපනය කිරීමේදී ඒවායේ කාර්යක්ෂමතාවය පිළිබඳ විමසා බැලීමක් අවශ්‍යවේ. අකාර්යක්ෂමතාවයන් පෙනෙන්නට තිබේ නම් එයට මූලිකව බලපාන්නේ ප්‍රධාන ඇලවේලි වල ජලපාලනයේ දුර්වලතා ද? නොඑසේ නම් කෙත් ඇල මට්ටමේ හෝ ගොවිපල මට්ටමේ අකාර්යක්ෂමතාවයන් ද? යන්න පැහැදිලිව තෝරා බේරා ගත යුතුය. වාරි-මාර්ග පද්ධතියක් තුළ කවර මට්ටමක හෝ පවත්නා අකාර්යක්ෂමතාවයන් මග හරවා ගැනීමට ඇලවේලි සැකැස්ම හෝ නිර්මිතයන් වැනි භෞතික තත්ත්වයන් හෝ වෙනත් තාක්ෂණික කරුණු වලට අමතරව ගොවි මහතූන්ගේ සහභාගිත්වය ගොවි මහතූන් හා වාරි ජලය පාලකයන් අතර ඇති සබඳතාවය වැනි කරුණු මත රඳා පවත්නා කළමනාකරණ කාර්යක්ෂමතාවය වැදගත් තැනක් ගනී.

ජලය පාලනය කරන්නවුන් සහ ගොවියා අතර සම්බන්ධය.

බොහෝ ජල සම්පාදන යෝජනා ක්‍රම වල එදිනෙදා ජලය බෙදා හැරීම පිළිබඳ තීරණය ගනු ලබන්නේ වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුවේ හෝ වෙනත් අංශයක නිලධාරීන් මගිනි. ජලය භාවිතා කරන "ගොවියා" හා මෙම නිලධාරීන් අතර කිවිටු සම්බන්ධයක් තැන. මේ හේතුව නිසා ගොවීන්ගේ ඕනෑ එපාකම් ජල පාලන තීරණ වලදී හරිහැරි නියෝජනය නොවීමට ඉඩ ඇත. අනෙක් අතට යම් පෙදෙසක සිට ජලය නිකුත් කිරීම ගේවිටුවක් විවෘත කළ මොහොතේ සිට වතුර අවශ්‍ය කළ වෙල්යය වෙත වතුර යෑමට සැහෙන කාලයක් ගත වන

නිසා ජලය බෙදා හැරීම පිළිබඳ එදිනෙදා තීරණ ගැනීමේදී එම විශාල යෝජනා ක්‍රමය තුළ සෑම කෙළවරක සිටම ගොවි තැන හා ජල අවශ්‍යතාවය පිළිබඳ තොරතුරු කොපමණ ඉක්මණින් තීරණ ක්‍රියාත්මක කෙරෙන ස්ථානය වෙත ලඟා වෙනවාද? යන්න අතිශයින්ම වැදගත් වනු ඇත.

ජල සම්පාදන යෝජනා ක්‍රමයක් තුළ වෙසෙන ජනතාව නියෝජනය කරන දේශපාලන නියෝජිතයෙකු විසින් ජල පාලන තීරණ වලට කරනු ලබන බලපෑම් ඇතැම් විට, විශේෂයෙන් ගොවීන්-ගොවීන් අතර හා නිලධාරීන් හා ගොවීන් අතර සම්බන්ධය දුර්වල වූ අවස්ථාවක, අහිතකර ප්‍රතිඵල ගෙන දිය හැක. මෙහි නියෝජිතයන්ද ජලය පරිහරණය කරන්නන් හෙවත් ගොවීන් ශිල්පීය දැනුමක් ඇති විවිධ අංශ වල (ඉංජිනේරු කෘෂි කාර්මික හා වෙනත් අංශ) නිලධාරීන් සමග එක් කණ්ඩායමක් ලෙස "සාමූහික" පදනමක් මත තීරණ ගැනීම වඩා ප්‍රයෝජනවත් වේ යැයි කෙනෙකුට තර්ක කල හැක. ජල පාලනයට අදාල සංවිධාන/කමිටු පිහිටුවීමේදී වෙල් ඇල බෙදා හැරීමේ ඇල හා ශීර්ෂ සංවිධානය ආදී මට්ටම් වලින් මේ සියළු දෙනාම ඇතුළත් අංශයන් නියෝජනය වන පරිදි සංවිධාන ඇති කිරීම වඩා වැදගත් විය හැක. මෙහිදී නීතිමය කරුණු ද වැදගත් තැනක් ගත් නවා ඇත. සම්ප්‍රදායයන් හා නීති වලින් සම්පූර්ණයෙන්ම තොර තත්ත්වයක් තුළ කාර්යක්ෂමව ජල පාලනයක් අපේක්ෂා කල නොහැකි වනවා සේම ඉතා දැඩි නීති පද්ධතියේ විශේෂයෙන් ගොවි සහභාගිත්වයකින් තොරව ඉහළින් පනවන ලද නීති පද්ධතියක්, තුලින් පමණක්ද කාර්යක්ෂමතාවයක් අපේක්ෂා කල නොහැක. විශේෂයෙන් කන්න රැස් රැස්වීම් පැවැත්වීම්, සාමූහික තීරණ ගැනීම හා ජල ආරාමුව වැනි අංශයන් පිළිබඳ යම් ප්‍රමාණයක් නීතිමය රැකවරණ තිබිය යුතුවේ.

ගල්මිය ගොවි සංවිධාන ව්‍යාපාරය

ගල්මිය ජනපදයේ උගත, ගොතා ගොල්ල හා විරගොඩ යන නියඹු කොට්ඨාශ තුළ බිහි වී දැනට එම ප්‍රදේශය තුළ සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක වන "ගොවි සංවිධාන" ගොවි කටයුතු පර්යේෂණ හා

පුහුණු කිරීමේ ආයතනයේ සහභාගිත්වයෙන් පමණක් ඇති වූ ඒවා නොව පුද්ගලයන් හා ආයතන රාශියක සාමූහික ප්‍රයත්නයක ප්‍රතිඵලයක් බව මූලිකවම සඳහන් කළ යුතුව ඇත. විශේෂයෙන් වාර මාර්ග දෙපාර්තමේන්තුවත්, ඉඩම් හා ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශයේ ජල සම්පත් අංශයත්, එක්සත් ජනපදයේ අන්තර් ජාතික සංවර්ධනය පිළිබඳ ආයතනයත්, කොර්නල් විශ්ව විද්‍යාලයේ ග්‍රාමීය සංවර්ධනය පිළිබඳ කමිටුවක් පමණක් නොව ගල්ඔය ජනපදයේ සේවයේ නියුක්ත විවිධ දෙපාර්තමේන්තු වලට අයත් නොයෙකුත් තරුතිරමේ නිලධාරී මහතූන් රාශියක් ඊට හවුල් වී ඇත. එනම් එම ප්‍රදේශවල ගොවීන්ට ස්ව ශක්තිය වටහා ගෙන සංවිධානය වීමට හා එම සංවිධාන තුළින් තමන්ගේ ප්‍රශ්න විසඳා ගැනීමට රුකුල් දී ඇත.

ලංකාවේ මීට ඉහතදී ග්‍රාමීය සංවිධාන පිහිටුවීමෙහිලා අනුගමනය කල විවිධ ක්‍රම දැනට අනුගමනය කරන විවිධ ක්‍රම, මීට සමාන තත්ත්වයන් යටතේ දී විශේෂයෙන් ගල්ඔය ජනපදය තුළ කළ පර්යේෂණ වලින් ගෙලිවූ සුවිශේෂ තත්ත්වයන් ගැන අධ්‍යයනයෙන් පසු බාහිර බලවේගයන්ගෙන් හෝ කලින් තීරණය කළ ව්‍යුහයකින් හෝ තොරව

ගැනීමක් දුරට ගොවීන් තුළින් ම ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා මත පදනම්ව ඔවුන්ගේ සිතැති පරිදි තීරණය වූ ගොවි සංවිධාන ජනිත වීම දීර්ඝයෙන්ම, උත්තේජනය කිරීම හෝ ඊට අනුබල දීම මේ සඳහා ගත හැකි සාර්ථක විසඳුමක් විය හැකියැයි පර්යේෂණ කණ්ඩායම තීරණය කරන ලදී.

මේ සඳහා මූලිකව අවශ්‍ය වන්නේ ගොවීන් තුළ තමන්ගේ අවශ්‍යතාවයන් පිළිබඳව හා සංවිධාන තුළින් එම අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීමට ඇති ඉඩකඩ පිළිබඳව අවධානයක් හා අවබෝධයක් ඇති කරවීම බවද වටහා ගනු ලැබිණ. මීට පදනම් විය යුත්තේ විධිමත් අධ්‍යාපනික වැඩ පිළිවෙලක් හෝ කලින් සකස් කරගත් ව්‍යවස්ථා හෝ තීරණික පද්ධතියක් හෝ නම් කිරීමක් හෝ ඡන්ද ක්‍රමයක් වැනි දෙයකින් එක්වරම නායකයින් තෝරා ඔවුන් වෙත වගකීම් පැවරීම හෝ නොව ගොවීන් අතර අදහස් හුවමාරුවක් තුළින් තමන්ගේ අවශ්‍යතාවයන් / සංවිධාන වල අවශ්‍යතාවයන් / සංවිධානයන්හි ස්වරූපය හා සංයුතිය ගැන අවධානයක් ඇතිවීම හා තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලියකට ගොවීන් අවතීරණ කරවීම සඳහා “උත්තේජයක්” සැපයීම පමණක් බවද වටහා ගනු ලැබිණ. මේ සඳහා “ගොවි සංවිධායක”

තමන් හැදින්වෙන පිරිසක් ගොවීන් අතරට යවනු ලැබිය. මොවුන්ගෙන් 70% කටත් වඩා සුළු ගොවීන්ගේ දරුවන් වූහ. ගොවිතැන පිළිබඳව ප්‍රායෝගික අත්දැකීම් ලැබූ අය වූහ. සැහෙන පිරිසක් ගල්මය ප්‍රදේශය තුළ හෝ වෙනත් විශලී කලාපීය කෘෂි කාර්මික ප්‍රදේශයක හැදුනු වැඩුනු අය වූහ. සියල්ලෝම සමාජ විද්‍යා අංශයකින් හෝ සංවර්ධන විද්‍යා අංශයකින් හෝ කෘෂිකර්ම විද්‍යා අංශයකින් හෝ උපාධි ලැබුවන් වූහ. දුෂ්කර ප්‍රදේශයක කැපවීමකින් යුක්තව සේවය කිරීමට බැඳී සිටියහ. මීට අමතරව ගල්මයට සුවිශේෂ වූ තත්ත්වයන් සංවිධිත ක්‍රම කෘෂිකර්මය, ජල පාලනය, ඉඩම් භුක්ති තත්ත්වයන්, හා සංවිධිත පිළිබඳව විශේෂ පුහුණු පාඨ මාලාවක් මොවුන් සඳහා සැලසුම් කරන ලදී. ගොවි සංවිධිත සංවිධිතයන් සාමාන්‍යයෙන් පිළිගත් උසස් විධිමත් අධ්‍යාපනයක් ලැබූ සහ ඊට අමතරව ඉහත සඳහන් සුදුසුකම් දැරූ අය වූවන් ඔවුහු ගොවීන් වෙතුවෙන් තීරණ ගන්නාවූන් නොවින. "නිලධාරීන්" කොටසක් ලෙස ගොවීන් අතර පිළිගැනීමක් තිබුණේද නැත.

කණ්ඩායමකට 4-7 අතර සංඛ්‍යාවක් අයත් වනසේ ගොවි සංවිධිතයකයින් විසිපස් දෙනෙකු ගල්මය වම් ඉවුර කොටසේ උසත හා ගෝනාගොල්ල යන ප්‍රදේශවල සංවිධිත කටයුතු පිණිස 1981 මාර්තු මාසයේදී ක්ෂේත්‍රයට පිවිසුනහ. සෑම ගොවි සංවිධිතයකයෙකුටම ඇලවේලීමත පදනම් වූ නිශ්චිත ප්‍රදේශයක් (සාමාන්‍යයෙන් කෙත් ඇල කිහිපයක් හෝ බෙදුම් ඇලකට අදාල ප්‍රදේශය) අයත් වූ නමුදු "කණ්ඩායම් සංකල්පය" මත මුළු කණ්ඩායමම පොදුවේ තම කණ්ඩායමට අයිති මුළු ප්‍රදේශයටම අදාල සංවිධිත කටයුතු වල වගකීම භාර ගන්නා ලදී. සෑම කණ්ඩායමක්ම අඩු තරමින් සතියකට වරක්වත් එකට රැස්වී තම අත්දැකීම් හුවමාරු කර ගත්හ. මාසයකට වරක් පමණ උසත හා ගෝනාගොල්ල යන ප්‍රදේශ දෙකේම සංවිධිතයක වරු එකට රැස්වී සාකච්ඡා බොහෝ විට ගොවි කටයුතු පර්යේෂණ හා පුහුණු කිරීමේ ආයතනයේ නිලධාරීන් ද සහභාගී වූහ. නිදහසේ අදහස් හුවමාරු කිරීම, විවෘතව විරුද්ධ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීම, අන්‍යෝන්‍ය විවේචන හා අවසානයේ පොදු තීරණ ගැනීම හා ඒවා එකඟව ක්‍රියාත්මක කිරීම වැනි

ලක්ෂණ මේ සාකච්ඡා වලදී හා ඉන්පසුව දකින්නට ලැබීම විශේෂ සංසිද්ධියකි. ගොවි සංවිධිතයක, ගොවි සංවිධිතයක (සම්බන්ධීකරණ) ගොවි සංවිධිතයක අධීක්ෂක හා පර්යේෂණ නිලධාරීන් වැනි එකම ව්‍යාපෘතියේ විවිධ තරුණයන්ගේ පුද්ගලයන් එකට රැස්වූ විට මෙවැනි ව්‍යාපාරයක් තිබීම ගොවි සංවිධිත ව්‍යාපාරයේ ඉදිරි ගමන සඳහා විශේෂ යෙහා සංවිධිතයකයින් දිරිගැන්වීමට ඉවහල් වී තිබේ. මෙවැනි තත්ත්වයක් ගොවි මහතූන්ගේ රැස්වීම් වලදීද ඇති කිරීම සංවිධිතයකයින්ගේ අරමුණු විය.

ගොවි සංවිධිත ව්‍යාපාරය තුළ පදනම් පුරුකක් ලෙස කෙත් ඇල සංවිධිතය හැඳින්විය හැක. සාමාන්‍යයෙන් ගොවි මහතූන් 10-20 අතර සංඛ්‍යාවක් මීට ඇතුළත් වන අතර සෑම කන්නයකටම පෙර හා කන්නය තුළදී ජලපාලනයට අදාල කටයුතු පිළිබඳ සාකච්ඡා කර පොදු තීරණවලට එළඹීම හා ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීම මේවායේ මූලික අරමුණයි. කෙත් ඇල කණ්ඩායම් වලින් ඒකමතිකව තෝරාගත් ගොවි නියෝජිතයන්ගෙන් සෑදුම් ලත් බෙදුම් ඇල කණ්ඩායම් ඇති අතර බෙදුම් ඇල නියෝජිතයන් ව්‍යාපෘති කමිටුව හා දිස්ත්‍රික් මට්ටමේ කෘෂිකාර්මික කමිටු නියෝජනය කරති.

ගොවි මහත්වරුන් අතර සහයෝගිතාවය වැඩිවීම, වාරිමාර්ග නඩත්තු කටයුතු වලදී කණ්ඩායම් ක්‍රියා (උදා:- ශ්‍රමදාන) මගින් කාර්යක්ෂම සේවයක් ඉටු කිරීම, මුර ක්‍රම ආදිය සැලසුම් කිරීම හා සාමූහිකව ක්‍රියාත්මක කිරීම වැනි දෑ දෙස බලන විට ගල්මය වම් ඉවුරේ බොහෝ ප්‍රදේශවල බිහි වූ ගොවි සංවිධිත සාර්ථක අත්දැකීම් ලබා ඇති බව පෙනේ. එපමණක් නොව ජලය හා සම්බන්ධ ගොවි ආරවුල් වල අඩුවීමක්ද, ගොවි මහතූන් හා නිලධාරීන් අතර සහයෝගිතාවය ඉහල යාමක් ද වාර්තා වී ඇත. තමන්ගේ ඇල වේලි වලට අදාල කුඩා පරිමාණයේ අළුත් වැඩියා හා නිර්මාන / ඉදි කිරීම් කටයුතු වලදී වාරි මාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව හා ඇති කර ගත් කොන්ත්‍රාත් ක්‍රම පදනම් පදනම් කරගෙන සාර්ථක කාර්ය භාරයන් ඉටු කිරීමට තරම් දියුණු තත්ත්වයකට පත් ගොවි සංවිධිත කීපයක්ද අද ගල්මය වම් ඉවුරේ දක්නට ඇත.